

9. évfolyam

Kellő tempójú, olvasható írás, a szöveg megértését biztosító olvasás, felolvasás. A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat, kulturált vitakészség, saját álláspont megvédése. A címzettnek, a témának, a beszédhelyzetnek megfelelő fogalmazás, a személyes érintettség kifejezésével. A tömegkommunikáció gyakori műfajairól, eszközeikről és hatásukról szerzett alapvető ismeretek birtokában véleményalkotás. Az irodalom és az olvasó kapcsolatában a sajátos kommunikációs viszony fölismerése.

Kreatív szövegalkotás: a művek szereplőinek jellemzése egy másik szereplő nézőpontjából, új nézőpontból való történetmondás.

A nyelvi szintek (hang, szó, mondat) szabályairól és elemkészletéről eddig tanultak fogalmi megnevezése, rendszerezése, valamint alkalmazásuk fogalmazási és elemzési feladatokban. A magyar helyesírás alapelveinek ismerete, alapvető helyesírási készség. Jegyzet és vázlat készítése írott szövegről, előadásról. Jártasság a könyvtár használatában.

Epikai, drámai, lírai formák és a tanult műfajok azonosítása. A szerző, az elbeszélő és a szereplők megkülönböztetése, az elbeszélői nézőpont, a beszédhelyzet értelmezése az olvasott művekben. Az ütemhangsúlyos és az időmértékes verselés megkülönböztetése, néhány alapvető versforma ismerete. Az olvasott művek elhelyezése a korban.

Javasolt házi olvasmányok:

- ❑ Olvasmányok az európai mitológiából;
- ❑ Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia – részletek;
- ❑ Szophoklész: Antigoné; ajánlott: Oidipusz király;
- ❑ Biblia – részletek;
- ❑ Shakespeare: Romeo és Júlia; ajánlott: Hamlet vagy Lear király vagy Szentivánéji álom;
- ❑ Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem – részletek

Javasolt memoriterek:

- ❑ Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia – részletek;
- ❑ Halotti Beszéd és Könyörgés – részlet;
- ❑ Ómagyar Mária-siralom – részlet;
- ❑ Janus Pannonius: Pannónia dicsérete vagy egy másik verse;
- ❑ Balassi Bálint: Hogy Júliára talál...Egy katonaének pillérversszaka
- ❑ Shakespeare: Rómeó és Júlia vagy Hamlet – részletek;
- ❑ Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem – részlet.

10. évfolyam

A szöveg megértését biztosító néma olvasás; kellő tempójú, olvasható, rendezett írás. A művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáinak ismerete és alkalmazása a beszédhelyzethez igazodó kommunikációban.

Jártasság szövegelemző eljárásokban: a tételmondat kiemelése, tömörítés megadott terjedelemben, szövegfeldolgozás megadott kérdések alapján. A szöveg szerkezetének, témahálózatának fölismerése. Az olvasott szépirodalmi szövegek szó szerinti és többletjelentésének megkülönböztetése. A szövegfonetikai eszközök szerepének fölismerése a szövegek értelmezésében, figyelembevétel a szövegalkotásban. Szabatos, világos fogalmazás: a kommunikációs helyzetnek megfelelő szövegfelépítés, nyelvi megformálás, koherenciateremtés, tartalmasság.

Az érvelés technikájának biztonságos alkalmazása. Definíció, magyarázat, egyszerűbb értekezés (kisértekezés) készítése a tanulmányi munkához kapcsolódóan. Hivatalos levél, önéletrajz, kérelem készítése. Az idézés technikai szabályainak és etikai normáinak ismerete és alkalmazása. A helyesírási ismeretek kiegészítése a tanult idegen tulajdonnevek, a gyakori új idegen szavak írásmódjára vonatkozó szabályokkal.

Az órai eszmecserekből és az irodalmi művekben megjelenő álláspontok követése, az eltérő vélemények megértése, újrafogalmazása. A közösen elemzett művek értelmezésének önálló összefoglalása írásban.

Tudásanyag megfogalmazása a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról. A tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok sajátosságainak bemutatása az elsajátított fogalmak alkalmazásával. A feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyyszerű ismertetése.

Javasolt házi olvasmányok:

- Molière egy színműve – pl. a Tartuffe;
- Puskin: Anyegin;
- Katona József: Bánk bán;
- Petőfi Sándor: Az apostol;

Javasolt memoriter

- Csokonai Vitéz Mihály **egy verse**;
- Berzsenyi Dániel részletek a műveiből;
- Katona József: Bánk bán – részletek;
- Kölcsey Ferenc: Hymnus, Huszt
- Vörösmarty Mihály: Szózat
- Petőfi Sándor két verse

11. évfolyam

Tájékozottság a különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás váratlan, új kommunikációs helyzetben is.

20. századi szépirodalmi és egyéb művek olvasásában, megbeszélésében önálló vélemény kialakítása, a saját olvasat indoklása. Lényegre törő, világos felépítésű, kifejtett közlés a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformában. A mindennapi élet problémáiról, irodalmi, művészeti élményekről vélemény kifejtése szóban és írásban, különféle műfajokban, például kommentár, ajánlás, kisértkezés, értekezés. Szövegformálási, -szerkesztési, stilisztikai és helyesírási problémák fölismerése, a hibák önálló javítása. A hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatok megoldásához önálló könyvtári munka, megadott vagy önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés, az információfeldolgozás szabályainak megtartásával.

A tanult jelentéstani, stilisztikai jelenségek fogalmi szintű megnevezése. Jártasság a szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek jelentéstani és stilisztikai feldolgozásában (szinonimitás, többértelműség, konkrét és metaforikus jelentés; denotatív, konnotatív jelentés; szóképek, alakzatok stb.). A helyesírás értelmező szerepének megfigyelése különféle műfajú szövegekben. Adott szempontú műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról. Nagypikái és drámai művek szóbeli és írásbeli bemutatása a szakkifejezések használatával. Művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempontok követésével. Jellemző hóstípusok, jellegzetes konfliktushelyzetek bemutatása, értelmezése. Stílusirányzatok jellemző vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban (az impresszionizmustól a szürrealizmusig).

Javasolt házi olvasmányok:

- Arany János: Toldi estéje, két ballada;
- Madách Imre: Az ember tragédiája;
- Gogol: A köpönyeg vagy Csehov: A csinovnyik halála;
- Mikszáth Kálmán: két novella a Tót atyafiak és A jó palócok című kötetekből, továbbá egy regény – pl. Beszterce ostroma;
- Móricz Zsigmond: két novellája és egy regénye
- Krúdy Gyula: Szindbád utazásai – egy novella;
- Karinthy Frigyes műveiből részletek
- Babits Mihály: Jónás könyve;
- Kosztolányi Dezső egy regénye – pl. Édes Anna, Esti Kornél részletek, legalább egy novella –pl. A kulcs, Fürdés

Javasolt memoriterek:

- Arany János : részletek a balladáiból.
- Madách Imre: Az ember tragédiája (részletek);
- Ady Endre egy verse
- Babits Mihály Jónás könyve (részletek)

12. évfolyam

Minden írásbeli munkában törekvés az esztétikus írásképre, a megfelelő helyesírásra. Eszköz-szintű írni- és olvasni tudás. Az egyéni, a kisközösségi, a csoportos és a tömegkommunikációról tanultak alkalmazása az egyéni nyelvhasználatban, a különféle szövegműfajok értelmezésében.

Szakmai, publicisztikai, gyakorlati szövegek értelmezése. Világos felépítésű, szabatos szöveg alkotása a mindennapi élet problémáiról, irodalmi élményekről ismertető, érvelő, meggyőző közlésformákban szóban és írásban. Eligazodás a könyvtárhasználat lehetőségeiben, önálló feladat megoldásához szakszerű anyaggyűjtés, -feldolgozás, az idézés, a forrásjelölés normáinak ismerete és megtartása.

Tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között.

A mai magyar nyelv

Nyelvtörténeti és irodalomtörténeti tanulmányok birtokában az olvasott irodalmi és nem irodalmi művek társadalmi-történelmi háttérének és a szöveg jelentésének értelmezése. Értekezés, esszé írása megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel, szabatos stílusban.

A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles, szóbeli ismertetés, összegezés. Különböző korokban keletkezett alkotások összevetése.

Életművek ismeretének bizonyítása: a pályakép néhány tematikus, műfajbeli, tartalmi változásának bemutatása, értelemszerűen összhangban az egyes életművek sajátosságaival. Néhány korábban tanult szerző 20. századi utóélete, hatása az irodalmi hagyományban. Portré: a szerző és műve, az életmű jellemző témáinak, műfajainak bemutatása.

Javasolt házi olvasmányok:

- Déry Tibor egy műve – Szerelem;
- Örkény István négy műve – köztük egypercesek és egy dráma (pl. Tóték);
- Művek, műrészletek a kortárs magyar irodalomból – legalább egy regény vagy kisregény;
- A XX. század első felének világirodalmából – választás szerint – két szerző egy-egy műve, műrészlete – pl. Franz Kafka novellája vagy regényrészlete vagy Thomas Mann egy novellája vagy regényrészlete;
- A XX. század második felének világirodalmából választás szerint két szerző egy-egy szépprózai alkotása vagy annak részletei, valamint legalább egy dráma – pl. Camus, Golding, Garcia Marquez, Hesse, Orwell, Szolzsenyicin, Dürrenmatt, Beckett, Hrabal művei közül.

Javasolt memoriterek:

- Teljes művek és részletek szöveghű felidézése – legalább 5 vers pl.
 - József Attila egy verse
 - Radnóti Miklós egy verse
- Egy-egy 10-15 soros epikai és drámarészlet.